

Данило БУТ,
курсант II курсу ННППФПНП
Елеонора СКИБА
професор кафедри гуманітарних
дисциплін та психології
поліцейської діяльності
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософських наук,
професор

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ, РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Питання ролі громадянського суспільства у формуванні державної політики, функціонуванні демократії, гарантуванні верховенства права завжди залишаються актуальними як у мирний час, так і в умовах воєнного стану в Україні. Зауважимо, що є багато факторів політичних, філософських, психологічних, історичних, економічних та інших, які впливають на формування та розвиток громадянського суспільства в Україні, що після здобуття незалежності обрала курс європейських цінностей, що означало створення демократичної держави.

Відзначимо, що громадянське суспільство – система взаємодії в межах права вільних та рівноправних громадян, їх об'єднань, що відповідно добровільно сформувалися і перебувають у відносинах конкуренції і солідарності, поза безпосереднім втручанням держави, призначення якої створювати умови для реалізації належних їм прав і свобод [1,с.92]. У такому суспільстві люди взаємодіють, спілкуються і добровільно самоорганізуються на основі спільних (незалежних від держави) інтересів.

У громадянському суспільстві переважають демократичні громадянські суспільні цінності, а громадяни захищені необхідними законами від прямого втручання і обмежень з боку держави.

Функціонування громадянського суспільства не є можливим без громадянина як самостійного індивідуального члена суспільства, який усвідомлює себе таким, наділений певним комплексом невідчужуваних прав і свобод і відповідає перед суспільством за свої дії.

Громадянське суспільство є функціональним явищем, що, відповідно до теорії систем, має свою структуру і функції. Структура громадянського суспільства – це його внутрішня побудова, котра відображає взаємозв'язки і взаємодію його складових, що визначають цілісність і динамізм розвитку. Громадянське суспільство, на відміну від держави, яка має вертикальну структуру, характеризується горизонтальною структурою зв'язків і відносин

громадян, їх об'єднань, союзів і колективів. Такі об'єднання більш вільні в своїй діяльності й реалізуються через права людини[2, с. 407].

Зауважимо, що однією з ознак громадянського суспільства відноситься добровільне формування інститутів – громадських об'єднань (прибуткових і неприбуткових) на засадах самоорганізації і самоврядування, а також регулювання внутрішніх відносин відповідно до корпоративних норм, що створює кожний з них.

Акцентуємо увагу на тому, що складові частини громадянського суспільства ще називають інститутами громадянського суспільства. До них належать: громадські організації; професійні та творчі спілки; організації роботодавців; благодійні і релігійні організації; органи самоорганізації населення; недержавні засоби масової інформації; інші некомерційні товариства й установи, легалізовані відповідно до законодавства.

Для того щоб українці могли сформуванати громадянське суспільство- держава повинна надати їм таку можливість, для початку на законодавчому рівні.

Відповідно для цього були прийняті такі Закони України:

- «Про органи самоорганізації населення» (2625-III від 11.07.2001);
- «Про політичні партії в Україні» (№2365-II від 05.04.2001);
- «Про громадські об'єднання» (№4572-VI від 22.03.2012);
- «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (№ 1045-XIV від 15.09.1999.);
- «Про благодійну діяльність та благодійні організації»(№ 5073 від 05.07.2012);
- «Про свободу слова та релігійні організації» (№ 987-XII від 23.04.1991).

Зазначимо, що громадські організації – об'єднання громадян, створених ними для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших інтересів.

Професійні спілки – добровільні неприбуткові громадські організації, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності, навчання (створюються такі організації відповідно до закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»).

Творчі спілки – добровільні об'єднання професійних творчих працівників відповідного фахового напрямку в галузі культури та мистецтва, які мають фіксоване членство (створюються такі організації відповідно до закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»).

Під благодійними організаціями розуміють недержавні організації, головною метою діяльності яких є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб (створюються такі організації відповідно до закону України «Про благодійництво та благодійні організації»).

Релігійні організації – релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій. Утворюються такі організації відповідно до Закону України «Про свободу слова та релігійні організації».

Важливою складовою громадянського суспільства є вільні засоби масової інформації. Громадянське суспільство завжди приділяє велику увагу фактам обмеження свободи слова та послідовно бореться зі спробами цензури у сфері ЗМІ.

Зазначимо, що недержавні засоби масової інформації – будь-які недержавні засоби масової інформації (друковані, аудіовізуальні, телерадіомовні компанії, інформаційні агентства тощо), серед засновників або співзасновників яких відсутній будь-який орган виконавчої влади.

Таким чином, громадянське суспільство є найважливішим елементом розвитку держави та відіграє ключову роль в управлінні державними справами, вирішенні питань місцевого значення, розробленні та реалізації ефективної державної політики у різних сферах суспільної життєдіяльності, утвердженні відповідальної перед людиною демократичної, соціальної, правової держави; розв'язанні політичних, соціально-економічних і гуманітарних проблем.

Сьогодні в Україні забезпечено нове сприятливе законодавче поле для створення та діяльності інститутів громадянського суспільства, а саме ухвалено відповідні закони України.

Список використаних джерел

1. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
2. Кириченко В. Соколенко Ю. Політико-правові аспекти понятійного апарату громадянського суспільства. *Науковий вісник ДДУВС 2021. Спеціальний випуск № 2.*

Марія БЕРЕДА

курсантка II курсу ННППФПНН

Марина ЛОГІНОВА

викладач кафедри цивільного

права та процесу

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Умови воєнного стану є складним випробуванням для будь-якого суспільства, оскільки вони ставлять під загрозу звичайні механізми функціонування громадянського життя та вимагають швидких адаптацій та